

ЧОГО ЧЕКАТИ ВІД ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ В ЧАСТИНІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ?

Питання та відповіді

***Чому виникла необхідність змінювати Конституцію?
Може, достатньо поміняти певні закони?***

Так, справді, для того, щоб робити реформи, потрібно міняти закони, причому ґрунтовно. У свою чергу, закони повинні відповідати Конституції, спиратися на неї як на основу. Щоб не було невідповідностей та суперечностей, слід міняти та зміцнювати, так би мовити, не лише стіни, але і фундамент, тобто основу – Конституцію як Основний Закон.

Чи відповідає наша сьгоднішня Конституція Європейській хартії місцевого самоврядування?

Ні. Питання реформування (удосконалення) Конституції в частині положень, що визначають засадничі основи місцевого самоврядування, почало серйозно порушуватись ще у 2001 році. Тоді Конґресом місцевих та регіональних влад Ради Європи було схвалено Рекомендацію № 102 (2001) «Щодо стану місцевої та

регіональної демократії в Україні», де було висловлено жаль з приводу того, що за умов централізованої системи державного управління деякі українські політичні сили все ще проти будь-якої реформи, спрямованої на децентралізацію державної влади на основі принципу субсидіарності (пункт 3 стаття 4 Європейської хартії місцевого самоврядування). Також у Рекомендації зазначено необхідність внесення змін до Конституції України для запровадження виконавчих органів обласних та районних рад, як це і передбачено Європейською хартією місцевого самоврядування. Ці висновки актуальні і сьогодні, а отже, чинна Конституція у цій частині не відповідає зазначеній Хартії.

Чи вперше змінюється Конституція України?

Ні. Попри широкі дискусії, саме навколо теперішніх змін, насправді внесення поправок ініціювалися неодноразово. У Верховній Раді України з 28 червня 1996 року зареєстровано більше десяти законопроектів про внесення

змін до Конституції України. Частину цих законопроектів було прийнято, а саме законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII. Крім того, після Революції гідності було прийнято закон про відновлення дії окремих положень Конституції України від 21 лютого 2014 року № 742-VII.

Який стосунок мають зміни до Конституції до європейського вибору України?

Безпосередній. Революція гідності стала відповіддю на питання, чи обирає Україна шлях до європейської сім'ї народів. Завдяки надзвичайному героїзму та згуртованості українців Євромайдан переміг, – і було підписано Угоду про Асоціацію між Україною та Євросоюзом. Це дає можливість Україні згодом стати повноцінним членом Європейського Союзу. Але для цього держава повинна

відповідати певним критеріям. Саме тому Україна взяла курс на децентралізацію – відхід від централізованої моделі управління, посилення та фінансове забезпечення місцевого самоврядування. Відтепер найбільш заможними та комфортними для життя мають стати не тільки великі міста, але і вся Україна, громади – місця, де люди живуть, працюють, виховують дітей та відпочивають. Таким чином реалізується Європейська хартія місцевого самоврядування. Іншими словами, якість життя простих людей не тільки у великих містах, але й і на селі в різних куточках України має покращитися, бо саме на місця передаються повноваження та гроші. Ось це і є головним критерієм готовності України стати справжньою повноправною частиною Європи.

Хто готував ці зміни? З ким вони узгоджені?

Щоб зміни враховували інтереси різних верств українського суспільства, до цієї роботи було залучено представників різних політичних сил, громадськості, вітчизняних та міжнародних експертів. Усі згадані вище представники увійшли до складу Конституційної Комісії – спеціального органу, створеного Указом Президента України від 3 березня 2015 року.

Чи немає в проекті цих змін юридичних невідповідностей чи порушень?

Немає. Висновок експертів Венеційської комісії – вищого міжнародного юридичного органу – позитивний. Усі рекомендації, що їх дали кращі світові експерти Венеційської комісії, були враховані, і проект змін до Конституції щодо децентралізації було доопрацьовано.

Хто має прийняти чи затвердити запропоновані зміни до Конституції?

Закон України «Про внесення змін до Конституції України» має розглянути та затвердити Верховна Рада України.

У чому полягають зміни?

- 1. Посилюється місцеве самоврядування.**
- 2. Змінюються положення про адміністративно-територіальний устрій:** територія України відтепер поділена на області, райони і громади. Громада є первинною одиницею адміністративно-територіального устрою.
- 3. Закріплюються принципи повсюдності,** що означає передачу земель у розпорядження органів місцевого самоврядування за населеними пунктами.

4. Закріплюється принцип спроможності місцевого самоврядування, що гарантує наділення його достатніми повноваженнями та ресурсами.

5. Тепер історичні, економічні, екологічні, географічні, демографічні особливості, етнічні та культурні традиції враховуються при плануванні сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

6. Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування закріплюється принцип субсидіарності, що гарантує передачу на місця, в громади, максимальну кількість повноважень, які органи місцевого самоврядування здатні виконати.

7. Запроваджується ефективне самоврядування на обласному та районному рівнях, як цього вимагає відповідна Європейська хартія – ради отримують право утворювати виконавчі органи, які будуть їм підконтрольні та підзвітні. Ради самостійно затверджують голів виконавчих комітетів.

8. Скасовуються місцеві державні адміністрації, ліквідуються посади голів місцевих державних адміністрацій, натомість вводиться інститут префектів, що мають скоріше контролюючі (дотримання законів), ніж адміністративні функції.

9. Закріплюються гарантії щодо матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування, зокрема щодо місцевих податків та зборів, а також частки загальнодержавних податків та інші доходи місцевих бюджетів на фінансування власних і делегованих повноважень.

10. Із запровадженням Конституційних змін земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти, що перебувають на території громад, підпадають під юрисдикцію територіальних громад та їх органів місцевого самоврядування – жодне питання місцевого значення не може вирішуватися без їхньої згоди.

Чи послаблює децентралізація державну владу, міць країни, її цілісність та обороноздатність?

Абсолютно ні. Оборона, зовнішня політика, національна безпека, дотримання прав і свобод людини – всі ці сфери залишаються у виключній компетенції держави і повністю нею забезпечуються. Крім того, передбачено, що в разі ухвалення головою громади, будь-якою радою рішення, що створює загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності

чи загрозу національній безпеці, Президент України зупиняє дію відповідного акта і одночасно звертається до Конституційного Суду України, тимчасово зупиняє повноваження голови громади, складу ради громади, районної, обласної ради та призначає тимчасового уповноваженого.

Чи не призведуть зміни до федералізації чи втрати цілісності країною?

Ніякої федералізації не передбачається. Конституцією зміцнюється унітарний статус країни. Всі запропоновані зміни відповідають установленій у статті 2 Конституції України унітарній формі державного устрою.

Хто буде слідкувати за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування? Хто не допустить всюдозволеності на місцях?

Слідкувати за правовим порядком будуть префекти. За поданням Кабінету Міністрів призначатиме та звільнятиме префектів Президент. Префект матиме право зупиняти дію актів місцевого самоврядування з одночасним зверненням до суду, якщо вони не відповідатимуть Конституції чи законам України. Разом з тим префекти позбавлені права, яке мають голови місцевих державних адміністрацій, втручатися у діяльність органів місцевого самоврядування, розподіляти бюджетні кошти.

Чи фіксують зміни особливий статус Донбасу?

Ні. Особливий статус Донбасу в складі України Конституцією не передбачено. Навпаки! Якщо в чинній Конституції є

положення про можливість особливого статусу для окремих міст, то конституційними змінами ця стаття ліквідується.

Зміни передбачають лише можливість запровадження функціонування місцевого самоврядування в Донецькій та Луганській областях з певними особливостями, що буде визначено окремим законом.

Де можна ознайомитися з першоджерелами самостійно?

З проектом Закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» та супровідними документами до нього можна ознайомитися на сайті rada.gov.ua, реєстр. № 2217а від 01.07.2015.

DESPRO – це швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні», який фінансується Швейцарською Конфедерацією через Швейцарське бюро співробітництва (ШБС/SDC) та впроваджується Швейцарським центром ресурсів та консультацій з питань розвитку (Skat).

Місія проекту полягає в оптимізації системи управління та сприятливому місцевому розвитку в Україні, що, в свою чергу, створить новий імпульс як для демократичних процесів, так і для надання послуг на рівні громади.

Мета: Якість і доступність окремих публічних послуг покращуються за участі місцевих громад та влади, які є інституційно міцними, здатними спільними зусиллями сприяти процесу реформування системи місцевого самоврядування на національному рівні.

Завдання 1. Упровадження сталих моделей децентралізованого надання послуг: розвиток механізмів децентралізованого надання послуг на рівні малих міст і сіл цільових регіонів, їх інтеграція у процеси національних реформ у сфері децентралізації з метою подальшого поширення на інші регіони.

Завдання 2. Сприяння процесу впровадження реформ щодо децентралізації та місцевого самоврядування в Україні: надання дорадчої підтримки з питань децентралізації і реформування місцевого самоврядування ключовим національним інституціям та асоціаціям органів місцевого самоврядування, що ґрунтується на накопиченому в ході реалізації проекту досвіді з надання послуг на місцевому рівні, співпраці між різними рівнями влади й залученні громад у процес реформ.

Проект передбачає три фази: фазу I (2007-2010), фазу II (2010-2013) та фазу III (2013-2017).

DESPRO надає технічну допомогу і сприяє покращенню комунальних послуг у селах Вінницької, Дніпропетровської, Івано-Франківської, Полтавської та Сумської областей. Протягом перших двох фаз (2007-2013) одним із цільових регіонів проекту DESPRO була Автономна Республіка Крим. Наразі діяльність там призупинено. Ключовим партнером DESPRO є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

DESPRO

Швейцарсько-український проект "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO"

Вул. Б.Грінченка, 2,оф.2

01001 Київ, Україна

Тел. (+38044) 270 55 21, 270 55 27

Факс (+38044) 279 67 27

web: www.despro.org.ua

www.facebook.com/decentralisation

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

skat Swiss Resource Centre and
Consultancies for Development

**Швейцарський центр ресурсів
та консультацій з питань розвитку**

web: <http://www.skat.ch/>

This
publication has been
produced with the support
of the Swiss Confederation

За підтримки Швейцарської
Конфедерації

Станом на листопад 2015 р.